

Policy brief:

Reactie regering op kernwapenverbod

Datum: 18 februari 2016

Contact: Krista van Velzen: 06 53220409, vanvelzen@paxforpeace.nl

Aanleiding

Binnenkort zal uw Kamer debatteren over het door PAX, het Nederlandse Rode Kruis en de ASN Bank ingediende burgerinitiatief Teken tegen Kernwapens.¹ Eerder deze week ontving u van minister Koenders een brief waarin hij, op uw verzoek, inhoudelijk reageerde op ons voorstel om te komen tot een nationaal verbod op kernwapens.²

In deze brief komt de minister met een aantal bekende argumenten om vooral nu geen concrete stappen te zetten. PAX wil op een paar punten kort ingaan.

Timing van een verbod op kernwapens

Waar de minister stelt dat *de timing van een verbod* nu niet goed is, ziet PAX internationaal juist groeiende steun voor concrete stappen. In een policy paper dat we u eerder stuurden voeren wij aan dat historisch gezien juist in tijden van oplopende spanning een platform voor ontwapeningsonderhandelingen ontstond.³ De groep landen die pleit voor onderhandelingen over een internationaal verbod groeit continue. Inmiddels zijn er 123 landen die het juridisch hiaat in de bestaande internationale regelgeving willen dichten en hierover in onderhandeling willen gaan⁴. Deze groep is van mening dat toegenomen dreiging geen valide excuus is voor uitstel van nucleaire ontwapening, maar juist een bewijs dat landen die nog afhankelijk zijn van dreigen met kernwapens hun verantwoordelijkheid actief moeten nemen en kernwapens nu moeten verbieden.

Dit debat biedt dus een historische kans om u aan te sluiten bij een meerderheid van VN lidstaten die geen genoegen neemt met de huidige status quo. Een status quo waarin de officiële kernwapenstaten ondanks internationaal rechterlijke verplichtingen om te komen tot nucleaire ontwapening, allemaal bezig zijn hun nucleaire arsenalen te moderniseren tegen immense kosten. U kunt nu een besluit nemen om niet, zoals de minister in zijn brief suggereert, te wachten tot de vijf erkende kernwapenstaten bereid zijn stappen te zetten, maar zelf het goede voorbeeld geven, om te beginnen op nationaal gebied.

Bondgenootschappelijke verplichtingen

Anders dan de minister suggereert is er geen groot probleem te voorzien in de context van onze *bondgenootschappelijke verplichtingen*. Een nationaal verbod is niet, zoals de minister stelt, 'in strijd met (...) de verplichtingen van Nederland binnen de NAVO' of zelfs dat dit soort stappen 'die afbreuk doen aan de vitale positie als geloofwaardig NAVO-partner moeten worden voorkomen'. De vele NAVO landen die uitzonderingen hebben op het NAVO nucleaire beleid en dat in nationale regelgeving hebben vastgelegd worden in het Teken tegen Kernwapens voorstel beschreven. Een zeer leeswaardige analyse over de ruimte die

¹ Burgerinitiatief Teken tegen Kernwapens: te vinden op www.tekentegenkernwapens.nl, ingediend bij de Tweede Kamer op 29/9/2015

² Brief ministers Koenders aan Kamer 15/2/2016

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/02/15/kamerbrief-over-schriftelijke-actie-op-p-burgerinitiatief-pax>

³ Escalating tensions: the perfect time to negotiate. PAX, September 2015 <http://nonukes.nl/escalating-tensions-the-perfect-time-to-negotiate/>

⁴ Dit zijn de landen die de Humanitarian Pledge steunen: <http://www.icanw.org/pledge/>

bondgenoten hebben om eigenstandig beleid te creëren en over waarom NAVO bondgenoten zich geen zorgen hoeven te maken over een verbod op kernwapens werd gepubliceerd door het International Law and Policy Institute⁵. Ook PAX publiceerde een analyse over deze thematiek: *Doubting a ban*.⁶ Kortom, er is wel degelijk ruimte voor eigenstandig Nederlands beleid. De vraag is niet of Nederland kernwapens *kan* of *mag* verbieden, de vraag is of Nederland kernwapens *wil* verbieden. Het debat over dit burgerinitiatief biedt u de mogelijkheid die ruimte op te eisen.

Juridisch hiaat

In de brief stelt minister Koenders terecht dat het doel van het Non-proliferatie Verdrag (NPV) nog niet is bereikt en legt hij uit dat dit komt doordat het Verdrag juridische uitzonderingen heeft ingebouwd voor 5 landen, die niet aan een verbod op kernwapens gehouden zijn. Verrassend genoeg stelt hij tegelijkertijd dat er geen sprake is van *een juridisch hiaat waardoor kernwapens nog niet verboden zijn*. Dit is een feitelijke onjuistheid. De gangbare interpretatie van het NPV, onderschreven door 144 landen die de 'Humanitarian Pledge Resolution' onderschrijven, is dat er een juridisch hiaat is dat gedicht moet worden. Nederland houdt vast aan een interpretatie die alleen door een kleine groep landen om politieke redenen wordt volgehouden. Artikel 6 van het NPV verplicht verdragspartijen tot onderhandelingen over effectieve juridische maatregelen die algehele nucleaire ontwapening bewerkstelligen.⁷ Er is in het verdrag helaas geen stappenplan opgenomen en ook geen tijdslimiet, waardoor onderhandelingen op geen enkele manier afgedwongen kunnen worden. Het feit dat 144 landen het gebrek aan uitvoering van dit artikel 6 wijten aan een juridisch hiaat is overtuigend genoeg. Het merendeel van de VN wil dit juridisch hiaat dichten door te zoeken naar maatregelen om kernwapens verder te stigmatiseren en te verbieden. Dat deze enorme groep nu nog bestaat uit kernwapenvrije landen is geen poging om kernwapenstaten te isoleren, zoals de minister suggereert. Als er al sprake is van een isolement, dan is dit een zelfgekozen en politiek geïnspireerd isolement. Het debat over een nationaal verbod biedt u de kans om Nederland uit dat zelfgekozen isolement weg te sturen. De ruime meerderheid van landen, die niet langer wil leven met de dreiging van gebruik en ongevallen met kernwapens en de daarmee gepaard gaande humanitaire consequenties, zal Nederland met open armen ontvangen. Er is geen sprake van een te verwachten doemscenario waarin Nederland verzocht wordt uit de NAVO te treden of geïsoleerd zal komen staan in de internationale politiek.

Op het dossier nucleaire ontwapening wil de regering een brugfunctie innemen. Dat is een nobel streven. Het is daarbij wel noodzakelijk zich niet alleen te laten leiden door de belangen van de kernwapenstaten en kernwapenafhankelijke landen die groot belang hebben bij het fixeren van de status quo. PAX meent dat juist door niet slechts lippendienst te bewijzen aan nucleaire ontwapening, maar door op nationaal niveau concrete stappen te zetten, een invulling gegeven wordt aan deze brugfunctie.

Eerder heeft uw Kamer uitgesproken de Nederlandse kernwapentaak te willen beëindigen als de JSF wordt geïntroduceerd. Aan deze motie wordt geen uitvoering gegeven. De behandeling van het burgerinitiatief Teken tegen Kernwapens biedt u een kans om de regering een helder mandaat te geven om kernwapens te verbieden, te beginnen in Nederland. Wie durft?

---

⁵ A ban on nuclear weapons, what's in it for NATO? Why NATO states should not be worried about a ban on nuclear weapons. International Law and Policy Institute, 2014. <http://ilpi.org/publications/a-ban-on-nuclear-weapons-whats-in-it-for-nato/>

⁶ *Doubting a ban...*, PAX, mei 2014. <http://nonukes.nl/wp-content/uploads/2015/03/Doubting-a-Ban....pdf>

⁷ De verdragstekst van het NPV vind u hier: <http://www.un.org/en/conf/npt/2005/npttreaty.html>